

Complexnummer: 531203

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Van Leer's Vatenfabriek

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

530961, 531204, 531205

Woonplaats

Amstelveen

Gemeente

Amstelveen

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdobject

Amsterdamseweg 204, 1182 HL te Amstelveen

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

Complex bestaande uit KANTOORGEBOUW met vrijstaande SCHOORSTEEN en PORTIERSLOGE voor de Van Leer's vatenfabriek uit 1958, ontworpen door Marcel Breuer (1902-1981), en PARKAANLEG, ontworpen door Christiaan P. Broerse met toegangsweg met betonnen brug en een naamplaat. Het complex wordt begrensd door de heemparken "De Braak" en "De Doorbraak" aan de noordzijde, de Amsterdamseweg aan de westzijde, de bebouwing aan de Nieuwe Karselaan aan de zuidzijde en de voormalige spoorlijn aan de oostzijde. Het kantoorgebouw is ontworpen in samenhang met de omringende parkaanleg met oorspronkelijk twee voetgangersbruggen over het water naar de naastgelegen parken, twee bruggen in het park en één toegangsbrug vanaf de Amsterdamseweg naar het kantoorterrein. Van deze vijf bruggen is er één verdwenen en behoren er drie niet tot het huidige perceel van de parkaanleg. Ten zuidoosten van het hoofdgebouw stond een trafogebouwtje in dezelfde stijl; dit is in de jaren '80 vervangen door een modern gebouwtje. Langs de toegangsweg vanaf de Amsterdamseweg bevindt zich een portiersloge met aan de overkant een naamplaat met de aanduiding "Van Leer".

Waardering van het complex

Het complex is van algemeen belang:

- wegens de ensemblewaarde van het ontwerp waarbij het hoofdgebouw, de parkaanleg en de bijbehorende objecten bewust zijn meegenomen in het ontwerpproces en als onlosmakelijk geheel beschouwd dienen te worden;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens het oeuvre van de internationaal bekende architect Marcel Breuer;
- wegens de cultuurhistorische waarden waarbij de architectuur, gesitueerd in een parkaanleg, een uiting is van de sociaal-economische ontwikkelingen rond de werkomgeving;
- wegens de architectuurhistorische waarden als bijzonder toonbeeld van het progressieve materiaalgebruik in combinatie met de schaal van de opzet van het geheel.

Monumentnummer*: 530961

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 juni 2010
Kadaster deel/nr	82703/88

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amstelveen	Amstelveen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amstelveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amstelveen	H	12092	A1	
Amstelveen	H	12092	A2	

*Omschrijving***

Omschrijving complexonderdeel 1

Inleiding

KANTOORGEBOUW met vrijstaande SCHOORSTEEN voor Van Leer's vatenfabriek uit 1958, ontworpen door Marcel Breuer. Marcel Breuer studeerde aan het Bauhaus waar hij later ook doceerde. In de oorlog ontvluchtte hij zijn geboorteland Hongarije en kwam uiteindelijk terecht in Amerika waar hij doceerde aan de Harvard universiteit. In de VS heeft hij veel woonhuizen gerealiseerd maar ook openbare en commerciële gebouwen. In Nederland zijn onder andere de Bijenkorf in Rotterdam en de Amerikaanse ambassade in 's-Gravenhage van zijn hand. Naast architectuur ontwierp Breuer ook meubels waarvan de "Wassily"-stoel wellicht de bekendste is. Zijn oeuvre geniet wereldwijd bekendheid.

Het gebouw heeft een H-vormige plattegrond met geknikte zijvleugels, verbonden door een centrale hal, gelegen in een parkaanleg. De toegangsweg loopt parallel aan de hartlijn van de noordwestvleugel en mondt uit, middels een hellingbaan, in het parkeerdek. In 1985-1988 heeft een interne verbouwing plaatsgevonden waarbij onder andere een tussenverdieping is geplaatst en de kantoorindeling is gewijzigd. De loopbrug in de centrale hal is gewijzigd in een volledige verdiepingvloer en in de ontsluiting naar de kantine is nu voorzien door middel van een nieuw toegevoegde trap. Aan de buitenzijde zijn nieuwe gevelpuien met thermisch gescheiden aluminiumprofielen met dubbele beglazing geplaatst. De puien kregen een nieuw aanzicht door een gewijzigde horizontale indeling en nieuwe glazen platen in de zonwering.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het KANTOORGEBOUW bestaat uit een middengebouw, vier kantoorvleugels en de achtergelegen kantine. Het gebouw heeft hierdoor een H-vormige plattegrond waarvan de enigszins taps toelopende poten naar buiten zijn geknikt. Het middengebouw heeft twee bouwlagen en een betonnen vouwschalen dak; aan weerszijden hiervan twee kantoorvleugels van drie bouwlagen met een plat dak. Achter het middengebouw tussen de achterste (oostelijke) twee poten ligt de paviljoenachtige kantine van één bouwlaag met een vouwdak. De nokrichting van het middengebouw ligt parallel aan de Amsterdamseweg, die van de kantine ligt hier haaks op. De kantine is door middel van een glazen gang verbonden met het middengebouw.

Het kantoor staat op een plint van zwarte baksteen, waarover het bovenliggende gebouw uitkraagt. Een strook gravel volgt de contouren van het gebouw. De kopgevels van de vleugels, de achter (oost-)gevel van het middengebouw, de westgevel en de achterhelft van de oostgevel van de kantine zijn bekleed met stroken natuursteen (travertin) van verschillende afmetingen; elke rij stenen verspringt steeds ten opzichte van de boven- en onderliggende laag.

De kantoren zijn uitgevoerd als een staalskelet met glazen gevels. De langshevels van de kantoorvleugels bestaan uit vliesgevels van vloer tot dak. De glazen puien worden omsloten door een lijst van beton. De zuidgevels van de vleugels hebben buitenzonwering (luifel); de aansluiting met het dak wordt gevormd door een metalen daklijst.

De entree van het hoofdgebouw wordt gevormd door een constructie van gewapend beton op twee betonnen poten waarin de (prefab) trap en luifel zijn opgenomen. Het niveau van de oprit met de onderkelderde parkeerzone voor de hoofdingang sluit hierop aan. De hoge, centraal gelegen entreehal bevindt zich in het middengebouw en is gelegen op de eerste verdieping. Het dak heeft een metalen bedekking met aan de uiteinden daklichten. In de vier dakschilden van de zuidgevel zijn ventilatoren opgenomen in betonnen uitsparingen.

De kantine heeft een rechthoekige plattegrond, waarvan de twee korte zijden naar binnen zijn geknikt. De linkerhelft van de oostgevel van de kantine bestaat uit glas, de rechterhelft uit travertin beplating. Deze overgang in de gevelbekleding correspondeert met het omliggende terras rondom de zuidelijke helft van de kantine; de zuidgevel van de kantine is geheel van glas, de noordgevel van zwarte steen met een doorlopende rij van twaalf bovenlichten waarvan de helft met een draaibaar deel. De entree van de kantine bevindt zich aan de linkerkant van de noordgevel. Rondom de kantine is een terras aangelegd. Het vouwdak van beton heeft een metalen bedekking. Ten noorden van de verbinding tussen kantine en middengebouw staat een hoge, vrijstaande gemetselde SCHOORSTEEN uit 1957.

Het kantoorgebouw is oorspronkelijk bedoeld geweest voor 500 medewerkers. De gebouwopzet is semi-splitlevel. Het schalendak van de centrale entreehal wordt gedragen door acht Y-vormige naar beneden taps toelopende betonnen kolommen. Tegen de achterwand zijn drie manshoge beeldengroepen bevestigd. Elke groep bronzen beelden verbeeldt arbeiders in verschillende stadia van het uitvoeren van zwaar werk.

De begane grond van het middengebouw bestaat, evenals de onderkeldering van de oprit, uit een paddenstoelconstructie van betonnen kolommen. De kantoorvleugels waren opgezet volgens het kantoortuin-principe, hetgeen vooral tot uiting komt in de relatief grote verdiepingshoogte van 5 1/2 m. De constructie van de vleugels wordt gevormd door stalen I-kolommen en balken.

Waardering

Het KANTOORGEBOUW met vrijstaande SCHOORSTEEN is van algemeen belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens het oeuvre van de internationaal bekende architect Marcel Breuer;
- wegens de ensemblewaarde als hoofd complexonderdeel van het ontwerp waarbij de parkaanleg met de daarin gesitueerde objecten bewust is meegenomen in het ontwerpproces en als onlosmakelijk geheel met het gebouw zelf beschouwd dient te worden;
- vanwege de gaafheid van het exterieur in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering;
- wegens de architectuurhistorische waarden door de bijzondere bouwkundige constructie die hier is toegepast;
- wegens de cultuurhistorische waarden, waarbij de architectuur een uiting is van de sociaal-economische ontwikkelingen rond de werkomgeving;
- wegens de architectuurhistorische waarden als bijzonder voorbeeld van het progressieve materiaalgebruik in combinatie met de schaal van de opzet van het geheel;
- wegens de kunsthistorische waarden door de bijzondere kunsttoepassing in het interieur.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Monumentnummer*: 531204

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 juni 2010
Kadaster deel/nr	82771/68

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amstelveen	Amstelveen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amstelveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amstelveen	H	12092	A1	
Amstelveen	H	12092	A2	

*Omschrijving***

Omschrijving complexonderdeel 2

Inleiding

Tussen de toegangsweg vanaf de Amsterdamseweg en de brug over het water staat een PORTIERSLOGE met driehoekige overstek.

Omschrijving

De PORTIERSLOGE uit 1958 is ontworpen door Marcel Breuer en heeft een wigvormige plattegrond. Het driehoekig "omgekeerd" schilddak van beton steekt aan de brugzijde over en fungeert als luifel. Dit "holle" dak bestaat uit drie schilden die naar binnen knikken. Uit dergelijke dakelementen zijn ook de gevouwen schaaldakconstructies van het hoofdgebouw en de kantine opgebouwd. Het ingesloten platte gedeelte bevat de regenafvoer die in de centrale dragende Y-vormige kolom is opgenomen. De achter (noord-)gevel omvat vier traveeën; de middelste twee hebben aan de buitenzijde blauw verglaasd metselwerk. De plint is van zwart metselwerk met zwarte voegen. De west- en oostgevel omvatten ieder drie traveeën met elk twee draairamen (in lengterichting). De voor (zuid-)gevel bestaat uit een glazen pui met geschilderde houten deur.

Waardering

De PORTIERSLOGE is van algemeen belang:

- wegens de ensemblewaarde als complexonderdeel van het ontwerp waarbij de portiersloge als een van de objecten behorend bij het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoofdgebouw bewust is meegenomen in het ontwerpproces en als onlosmakelijk geheel met het gebouw zelf en de parkaanleg beschouwd dient te worden;

- wegens de cultuurhistorische waarden waarbij de architectuur een uiting is van de sociaal-economische ontwikkelingen rond de werkomgeving;
- wegens de architectuurhistorische waarden als bijzonder toonbeeld van het progressieve materiaalgebruik;
- wegens de samenhang met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Monumentnummer*: 531205

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 juni 2010
Kadaster deel/nr	82771/47

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amstelveen	Amstelveen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amstelveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amstelveen	H	12092	A1	
Amstelveen	H	12092	A2	

*Omschrijving***

Omschrijving complexonderdeel 3

Inleiding

PARKAANLEG ontworpen en aangelegd rond het kantoorgebouw van de Van Leer's vatenfabriek door de plantsoenendienst van de toenmalige gemeente Nieuwer-Amstel, waarvan Chris P. Broerse (1902-1995) de directeur was. Broerse is, samen met J. Landwehr, de grondlegger geweest van een nieuwe tuinstijl: het heempark of wilde-plantentuin, die na de Tweede Wereldoorlog eerst in Nederland voet aan de grond vond en later internationaal een nieuwe richting aan de tuinkunst gaf. Een heempark kenmerkt zich door het gebruik van inheemse planten, bij elkaar gegroepeerd op basis van plantengeografie en -sociologie. Water speelt een belangrijke rol, evenals het verloop van de paden op zodanige wijze dat de wandelaar steeds nieuwe ruimtes ziet en van de ene biotoop in de andere komt.

Het park wordt begrensd door het heempark "De Braak" en de vijver "De Doorbraak" aan de noordzijde, de Amsterdamseweg aan de westzijde, de bebouwing aan de Nieuwe Karselaan aan de zuidzijde en de voormalige spoorlijn aan de oostzijde. Het kantoorgebouw is in het midden van het park gesitueerd. Ten oosten van het hoofdgebouw is een groot deel van het park opgegeven ten gunste van parkeerplaatsen. Het heempark De Braak (1939) is het eerste park dat geheel volgens de inzichten van Broerse werd uitgevoerd. In 1941 kwam een tweede heempark van Broerse tot stand: het Jac. P. Thijssesepark en in 1950 het kleine Mauritsplantsoen. De aanleg van het park bij het kantoor van Van Leer in 1957 kan dan ook gezien worden als het heempark bij uitstek waarin alle ervaringen die in de 20 jaren sinds De Braak zijn opgedaan, samen zijn gekomen en zijn benut. De oorspronkelijke aanleg werd gevormd door verschillende biotopen die onder andere gecreëerd werden door afgravingen, profielomkering van de veenbodem en ophogingen. Door de grote

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

schaal van het park was het mogelijk grote open gedeelten af te wisselen met bosachtige aanplant. Sommige plantensoorten werden bewust aangeplant in de bij hen passende biotoop, andere werden al naar gelang de eerder opgedane ervaringen gezaaid. Enkele van de planten die in de jaren na de aanleg in het park groeiden zijn: dop- en struikhei, kruipwilg, klokjesgentiaan, zonnedaauw, beemdkroon en wilde tijm afgewisseld met hoger opgaande beplanting zoals koningsvarens en bomen zoals els en lijsterbes. Door wijzigingen in het beheer is de oorspronkelijke diversiteit afgenomen. Nog wel duidelijk aanwezig is de beplanting aan de buitenomtrek, de waterpartijen en de padenstructuur. Bovendien zijn door de bouw van een kantoorgebouw in het noordoostelijk deel van het park andere delen opgehoogd met de ontgraven grond waardoor een groot deel van de speciale milieus zijn verdwenen. Door de bouw in het noordoostelijk gedeelte is het karakter van het park daar zodanig gewijzigd en verarmd dat dit gedeelte geen monumentale waarden meer vertegenwoordigt.

Visueel gezien lopen De Braak en het park van Van Leer in elkaar over en fysiek was er oorspronkelijk contact tussen beide parken door middel van twee bruggen: een kleine ophaalbrug aan de noord-westzijde en een grote ophaalbrug aan de noord-oost zijde. Een derde, betonnen, brug steekt het water aan de oostzijde over. Deze drie bruggen staan in een gedeelte van het park dat buiten de bescherming valt. Een vierde brug, in het oostelijk gedeelte van het park, is thans niet meer aanwezig. Onderdeel van de parkaanleg zijn verder de toegangsweg met betonnen brug en een naamplaat.

Omschrijving

PARKAANLEG. Het park is toegankelijk via de hoofdtoegang aan de Amsterdamseweg. Vóór het kantoorgebouw liggen grote grasvelden met een brede, slingerende waterpartij welke door middel van een betonnen brug overgestoken wordt. Deze brug bestaat uit een rechte betonnen plaat met een eenvoudig, laag hek bestaande uit een metalen buis. De directe omgeving van het kantoorgebouw kenmerkt zich door gazons met gecultiveerde beplanting in de vorm van groenblijvende en bladverliezende heesters, solitair geplaatste loofbomen en grote groepen varens. Doordat de beplanting aan de voorzijde van het kantoorgebouw over het algemeen laag is, weerspiegelt het gebouw in de waterpartij die ervoor langs loopt. De noordzijde van het park kenmerkt zich door een dichtere onderbegroeiing van kruidachtige planten, stinzenplanten, heesters en een bosachtige aanplant van voornamelijk loofbomen. De aanwezige beplanting is in hoofdopzet nog hetzelfde als tijdens de aanleg. Door de grote schaal waarop dit park was aangelegd was het mogelijk om dichtbegroeide bosachtige delen af te wisselen met open delen met voornamelijk kruidachtige beplanting. Dat ontwerpelement is nog altijd sterk aanwezig.

De padenstructuur (nog oorspronkelijk) bestaat uit slingerpaden langs de gazons en kleinere slingerpaadjes in het bosachtige gedeelte. De paden zijn van oorsprong verhoogd aangelegd vanwege de moerassige bodem. De twee paden die voorheen vanaf de kantine in zuidelijke richting liepen zijn verlegd ten behoeve van de aanleg van een nieuw terras en parkeerplaatsen. Vanaf twee zitplekken aan de noordkant van het park is uitzicht over het water naar het naastgelegen heempark De Braak. Aan de zuidzijde van de toegangsweg, ter hoogte van de portiersloge en parallel aan de Amsterdamseweg, is een natuurstenen naamplaat geplaatst die bestaat uit koud op elkaar geplaatste blokken travertin waarin de tekst "Van Leer" is gegraveerd. Over de plaat is een nieuwe naamplaat bevestigd ten behoeve van de bedrijven die daar momenteel gevestigd zijn.

Waardering

De PARKAANLEG is van algemeen belang:

- wegens de ensemblewaarde als complexonderdeel van het ontwerp, waarbij de parkaanleg met de daarin gesitueerde objecten

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bewust is meegenomen in het ontwerpproces en als onlosmakelijk geheel met het gebouw zelf beschouwd dient te worden;

- wegens de sociaal-cultuurhistorische waarden waarbij de parkaanleg is ontworpen rondom het kantoorgebouw en zo een uiting is van de sociaal-economische ontwikkelingen rond de werkomgeving;
- wegens de bijzondere tuinhistorische waarde van de aanleg volgens het principe van een heempark, dat in de na-oorlogse periode zijn oorsprong had in Nederland en later internationaal navolging kreeg;
- wegens de rol van dit park in het oeuvre van C. Broerse die in samenwerking met J. Landwehr de grondlegger is van de heemparkstijl;
- wegens de tuinhistorische waarde van dit park dat een culminatie is van alle ervaringen opgedaan in eerdere heemparken van C. Broerse en vanwege de directe relatie tot het naastgelegen heempark De Braak en De Doorbraak, eveneens van zijn hand;
- wegens de samenhang met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Park